

مدیریت تقاضای واردات اسب در ایران

تاریخ دریافت: ۹۸/۱۱/۰۸

تاریخ پذیرش: ۹۸/۱۲/۱۰

کد مقاله: ۱۹۲۸۹

کیومرث مولادوست^۱، سیدصفدر حسینی^۲، رضا مقدسی^۳

چکیده

هدف این تحقیق بررسی عوامل مؤثر بر تقاضا برای واردات اسب در ایران است. صنعت اسب در دنیا یکی از صنایع پررونق اقتصادی است. ورزش سوارکاری و پرورش اسب نقش مهمی در اقتصاد و شرایط اجتماعی جوامع توسعه یافته ایفا می کند. به منظور رونق عرصه سوارکاری و اغنای نیازهای تفریحی، کشور ایران در چهار دهه مورد مطالعه با وقفه های زمانی، مبادرت به واردات اسب های ورزشی، زیبایی و ... کرده است. این تحقیق از نظر طبقه بندی بر مبنای هدف، از نوع تحقیقات کاربردی و از جنبه روش و ماهیت از نوع همبستگی و اقتصادسنجی است. عوامل مؤثر به تقاضا برای واردات اسب در ایران شامل تعرفه، قیمت نسبی اسب و متغیرهای موهومی نظیر جنگ مورد بررسی قرار گرفت. نتایج تحقیق نشان داد اثر عوامل مورد انتظار و اثر گذار بوده و شرایط اجتماعی و سیاسی موجب وقفه در روند واردات شده است. همچنین تعرفه بر واردات اثر منفی داشته است به طوری که با افزایش تعرفه کاهش واردات مشاهده می شود. ضمناً بین نسبت قیمت های داخلی برجهانی و ارزش واحد واردات کشور رابطه مستقیمی قابل مشاهده است.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

واژگان کلیدی: اسب، واردات، ورزش سوارکاری، تعرفه

۱- کارشناسی ارشد مدیریت کشاورزی، دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات تهران، ایران؛ mola.farm.kavosh@gmail.com

۲- استاد گروه اقتصاد کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه تهران

۳- دانشیار گروه اقتصاد کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات تهران، ایران

۱- مقدمه

نقش تجارت خارجی در رشد و توسعه تجارت خارجی نقش قابل ملاحظه‌ای در توسعه اقتصادی دارد. اقتصاددانان کلاسیک و نئوکلاسیک اهمیت ویژه‌ای برای تجارت خارجی در روند توسعه قائل هستند و از آن به مثابه موتور رشد اقتصادی نام می‌برند. در حالی که اقتصاددانان رادیکال معتقدند که از لحاظ تاریخی ثابت شده که تجارت خارجی تنها به تشدید نابرابری‌های بین‌المللی منجر می‌شود به طوری که کشورهای غنی، غنی‌تر و کشورهای فقیر، فقیرتر می‌گردند (قره‌باغیان، ۱۳۷۳).

امروزه تجارت به عنوان یکی از مهمترین عوامل رشد اقتصادی کشورها مورد توجه قرار می‌گیرد. کشورهایی که با محوریت قرار دادن موضوع تجارت خارجی در کشور خود موفقیت‌هایی کسب کرده‌اند نخست سیاست جایگزینی واردات و سپس سیاست توسعه صادرات را اتخاذ نموده و توانسته‌اند رشد اقتصادی چشمگیری را تجربه نمایند (حیدری مطلق، ۱۳۹۰).

پرورش اسب و ورزش سوارکاری در جهان رونق زیادی داشته و مسابقات مختلف اسبدوانی بطور منظم به صورت رقابت‌های کشوری، قاره‌ای و جهانی برگزار و با استقبال زیادی مواجه می‌شود. از سال‌های گذشته تا کنون پرورش اسب عرصه بزرگی برای سرمایه‌گذاری و کسب درآمد بوده است؛ بنابراین در کشورهای اروپایی و برخی از کشورهای آمریکایی پژوهش‌های فراوانی برای پرورش و اصلاح نژاد اسب‌های ورزشی برای شرکت در مسابقات انجام شده است (قره‌ویسی، ۱۳۸۶).

ورزش سوارکاری و پرورش اسب، نقش مهمی در اقتصاد و شرایط اجتماعی جوامع توسعه یافته ایفا می‌نماید. به عنوان مثال در آمریکا، صنعت اسب نقش بسیار مهمی در اقتصاد ملی، دولتی و محلی دارد. این صنعت شامل بخش‌های کشاورزی، تجارت، ورزش، مسابقات و تفریح می‌باشد. در سال ۲۰۰۵ میزان تأثیر صنعت اسب بر تولید ناخالص داخلی آمریکا بیش از ۱۰۱ میلیارد دلار برآورد شده است. کشور انگلستان از صنعت اسب به عنوان عامل اقتصادی بویژه، در شکوفایی و رونق اقتصادی مناطق روستایی بهره می‌گیرد. در انگلستان دو استراتژی ده ساله مرتبط به هم (راهبردهای توسعه صنعت اسب و راهبردهای بهداشت و رفاه اسب) تدوین شده و در دست اجرا می‌باشد. در انگلستان ۵۰۰۰ مرکز پرورش اسب، وجود دارد که این امر ضمن اشتغال‌زایی بیش از ۲۵۰۰۰۰ نفر، بازده اقتصادی برابر با ۳/۴ میلیارد پوند را برای این کشور به دنبال داشته است (هنرور، ۱۳۸۸؛ پهلوان زاده و محمدی استادکلایه، ۱۳۹۰).

هم اکنون در ایران با ورود اسب‌های خارجی با ارزش میلیاردی ضمن این که می‌تواند نقطه قوتی برای عرصه سوارکاری بین‌المللی باشد، لیکن در صورت ورود بی‌رویه و عدم شناسایی دقیق میزان نیاز کشور و عدم تعریف کاربری مناسب، به تولیدات داخلی آسیب جدی وارد سازد؛ اما چنانچه صنعت اسب ایران به بازار کامل رقابتی تبدیل شود و امکان صادرات اسب‌های نژاد داخلی میسر گردد و اسب‌های خارجی صرفاً بر حسب نیاز سوارکاری بین‌المللی وارد کشور شوند، می‌تواند موجب ارتقاء صنعت اسب ایران گردد. بررسی و شناسایی عوامل اثرگذار بر واردات اسب در ایران می‌تواند در حل مسائل و مشکلات واردات اسب به کشور را که بعضاً برخی از کارشناسان و دست‌اندرکاران این صنعت معتقدند بی‌رویه می‌باشد را برطرف سازد و موجب رونق بخشی به صنعت اسب ایران خواهد شد. بدون شناخت عوامل اثرگذار طبعاً نمی‌توان راه درست و صحیح برای حل مسائل و مشکلات موجود در این صنعت و بخصوص رقابت ایجاد شده بین اسب‌های نژاد خارجی با اسب‌های نژاد داخلی پیدا کرد.

مدیریت واردات همواره مورد توجه سیاست‌گذاران و تحلیل‌گران اقتصادی کشور بوده است؛ اما پس از بیانات مقام معظم رهبری در جمع کارگزاران و مسئولان نظام بر لزوم مدیریت واردات، این موضوع در کانون توجهات قرار گرفت و سیاست‌های مختلفی در راستای مدیریت واردات از سوی سیاست‌گذاران اقتصادی تبیین شد. تحلیل‌گران و سیاست‌گذاران اقتصاد ایران در این موضوع با مجموعه‌ای از سؤالات مواجه هستند (زمان‌زاده، ۱۳۸۹). با توجه به اهمیت اسب‌های نژاد خارجی برای حضور قدرتمند در مسابقات سوارکاری؛ بررسی واردات اسب و اینکه تغییرات نرخ تعرفه قیمت سوارکاری را تغییر می‌دهد، لذا مطالعه‌ی حاضر در صدد تحلیل عوامل مؤثر بر واردات اسب با تأکید بر نقش تعرفه می‌باشد. هر چند واردات اسب و نگرانی از خروج ارز از کشور و همچنین تأثیر آن بر تولید داخلی همواره موجب نگرانی جامعه است، لیکن استفاده از اسب‌های خارجی موجب رشد و ارتقای سوارکاری ایران شده و بایستی واردات اسب‌های ورزشی همانند سایر واردات هدفمند و تابع قانون باشد.

از آن جایی که اقتصاد اسب و همچنین بهینه‌سازی همه سطوح مدیریتی صنعت اسب ایران بسیار حائز اهمیت است، توجه به مباحث واردات و همچنین امکان سنجی صادرات اسب‌های نژاد ایرانی به منظور دستیابی به راهکارهای مطلوب و مدل بهینه واردات و شناسایی عوامل اثرگذار می‌تواند مشکلات کنونی صنعت اسب ایران را برطرف سازد.

۱-۱- اقتصاد اسب در جهان

صنعت اسب، نقش مهمی در اقتصاد و شرایط اجتماعی بسیاری از کشورها، ایفا می‌کند. به عنوان مثال می‌توان به نقش بسیار مهم صنعت اسب در اقتصاد ملی، دولتی و محلی آمریکا اشاره کرد. این صنعت بخش‌های کشاورزی، تجارت، ورزش، مسابقات و

تفریح را در بر می‌گیرد (قنبری، ۱۳۹۲). گردش مالی سالانه کالاها و خدمات صنعت اسب آمریکا بیش از ۲۵/۳ میلیارد دلار بوده و مبلغ ۱۱۲/۱ میلیارد دلار تولید ناخالص داخلی آمریکا از صنعت اسب است (یزدانی، ۱۳۹۰).

کشور سوئد گذر به صنعت اسب را از سال ۱۹۴۵ آغاز کرد و پرورش اسب‌های ویژه ورزش در این کشور جایگاه به خصوصی پیدا کرد. این امر موجب موفقیت سوارکاران این کشور در رشته‌های ورزشی سوارکاری از قبیل درساژ، پرش و دیگر رشته‌های مرتبط شد. انستیتوی آمار سوئد در سال ۲۰۰۴ نشان داد که ۱۰۰/۲۸۳ راس اسب و ۵۶ هزار موسسه مرتبط با سوارکاری در این کشور وجود دارد که به نسبت جمعیت آن می‌شود برای هر هزار نفر ۳۱ موسسه. تحقیق اقتصادی صورت گرفته در دانشگاه اوپسالا نشان داد ارزش اقتصادی صنعت اسب برای این کشور سالانه بر ۴۰۳ میلیون یورو بالغ می‌شود (قنبری، ۱۳۹۲).

استفاده انگلستان از صنعت اسب به عنوان عامل اقتصادی بویژه، در شکوفایی و رونق اقتصادی مناطق روستایی است. در انگلستان دو استراتژی ده ساله مرتبط به هم (راهبردهای توسعه صنعت اسب و راهبردهای بهداشت و رفاه اسب) تدوین شده و در دست اجرا می‌باشد. در انگلستان ۵۰۰۰ مرکز پرورش اسب، وجود دارد که این امر ضمن اشتغال‌زایی بیش از ۲۵۰۰۰۰ نفر، بازده اقتصادی برابر با ۳/۴ میلیارد پوند را برای این کشور به دنبال داشته است (هنرور، ۱۳۸۸؛ پهلوان زاده و محمدی استادکلاویه، ۱۳۹۰).

کشور روسیه نیز با داشتن نژادهای آخال تکه، کاباردین، ارف، تراکتر، عرب و نژادهای سنگین بومی خود عمده فعالیت خود را روی نژاد آخال تکه متمرکز کرده و در پروسه ۳۰ ساله توانسته تولیدات خاصی با کیفیت عالی تولید کند و به عنوان یک محصول تجاری که انحصار مالکیت آن را دارد به دنیا با قیمت‌های بسیار گزاف به فروش برساند و در اینترنت و کتاب‌های گوناگون اسب‌های آخال تکه را اسب ترکمن معرفی می‌کند (یزدانی، ۱۳۹۰).

کانادا نیز تاکنون چندین مطالعه جامع در زمینه صنعت اسب به عمل آورده که مهم‌ترین آنها طی سال ۱۹۹۸ تحت عنوان مطالعه ملی صنعت اسب منتشر شد که مطابق داده‌های این تحقیق بیش از ۸۸۶۴۳۱ راس اسب در این کشور وجود دارد که این رقم شامل اسب‌هایی که در بخش کشاورزی استفاده می‌شوند نیز می‌شود. دقیق‌ترین تخمینی که در خصوص اثرات اقتصادی صنعت اسب در کانادا به عمل آمده حاکی از آن است که کل تاثیر این صنعت بر اقتصاد ۷۸۷/۶ میلیون یورو بوده و متوسط اثر اقتصادی آن به ۳۶۵/۳ میلیون یورو بالغ می‌شود (قنبری، ۱۳۹۲).

۲-۱- اقتصاد اسب در ایران

سوارکاری از ورزش‌هایی است که در چند دهه اخیر مورد توجه خاصی قرار گرفته است. با این وجود داشتن سابقه‌ای طولانی در ایران و سابقه‌ی کهن آن، از اقتصاد مطلوبی برخوردار نیست. امروزه این ورزش نه تنها به عنوان یک رقابت سالم و مفید، بلکه به عنوان سرگرمی و به منظور گذراندن اوقات فراغت مورد توجه است و با اینکه نسبت به بسیاری از ورزش‌ها پرهزینه به نظر می‌رسد، هر ساله تعداد بیشتری طرفدار به سوی خود جلب می‌کند. اسب‌های نژادهای داخلی به علت قیمت پایین و همچنین عدم تعریف کاربری آنها جایگاه مطلوبی از نظر اقتصادی ندارند. البته اسب عرب ایرانی و ترکمن طرفداران بیشتری نسبت به نژادهای دره شوری، کرد، کاسپین و ... دارد. برخی از نژادهای ایرانی ویژگی‌های منحصر به فردی دارند که قابلیت صادرات جهانی و تبدیل شدن بازار به کشور بزرگ را دارند. اسب کاسپین به علت ویژگی‌های ظاهری، برای سوارکاری برای کودکان و زنان و افراد مبتدی بسیار مناسب بوده که چنانچه به طور علمی به تولید آن توجه شود می‌تواند برای ایران در صادرات نقش کشور بزرگ را ایفا نماید. به علت ویژگی‌های خاص این حیوان در صورت ایجاد بازار فروش، تولید و پرورش آن در استان‌های شمالی مقرون به صرفه است. در ایران هیچ آمار رسمی از گردش مالی در صنعت اسب وجود ندارد و حتی بعضاً مزمنه‌هایی نیز گوش می‌رسد که مثلاً نژاد اصیل اسب ایرانی اگر توجه نشود نابود خواهد شد (یزدانی، ۱۳۹۰). به علت عدم وجود آمار دقیق و عدم دسترسی به کل اسبداران و عدم ثبت هیچ ارگانی، تعداد آمار اسب‌ها در کشور دقیق نمی‌باشد و تقریبی است (نیازی، ۱۳۸۸).

۲- مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مدیریت واردات همواره مورد توجه سیاست‌گذاران و تحلیلگران اقتصادی کشور بوده است؛ اما پس از بیانات مقام معظم رهبری در جمع کارگزاران و مسئولان نظام بر لزوم مدیریت واردات، این موضوع در کانون توجهات قرار گرفت و سیاست‌های مختلفی در راستای مدیریت واردات از سوی سیاست‌گذاران اقتصادی تبیین شد. تحلیلگران و سیاست‌گذاران اقتصاد ایران در این موضوع با مجموعه‌ای از سؤالات مواجه هستند (زمانزاده، ۱۳۸۹).

به منظور رونق عرصه سوارکاری کشور و همچنین اغای نیازهای تفریحی، اسب‌های خارجی وارد کشور می‌شوند. هم اکنون بحث واردات اسب در کانون توجهات قرار داشته و نگرش‌ها، سیاست‌ها و برنامه‌های مختلفی در رابطه با واردات از سوی مسئولین مطرح گردد. در این راستا متولیان امور اسب کشور را بر آن داشت تا در سال ۱۳۹۴ دستورالعمل واردات اسب را تدوین نمایند.

نگاه به وضعیت روند واردات در ایران، بررسی مهمترین ویژگی‌های اسب‌های وارداتی، تبیین پیامدهای روند کنونی واردات برای تولیدات داخلی کشور و در نهایت بیان ضرورت‌هایی برای مدیریت واردات اسب حوزه مباحث رایج در عرصه سوارکاری کشور می باشد که بین اندیشمندان و دست اندرکاران این پیشه هم اختلاف نظر و هم در اموراتی نیز اتفاق نظر وجود دارد.

با توجه به اهمیت اسب‌های نژاد خارجی برای حضور قدرتمند در مسابقات سوارکاری؛ بررسی واردات اسب و اینکه تغییرات نرخ تعرفه قیمت سوارکاری را تغییر می‌دهد، لذا مطالعه حاضر درصدد تحلیل عوامل مؤثر بر واردات اسب با تأکید بر نقش تعرفه است. هر چند واردات اسب و نگرانی از خروج ارز از کشور و همچنین تأثیر آن بر تولید داخلی همواره موجب نگرانی جامعه است لیکن استفاده از اسب‌های خارجی موجب رشد و ارتقای سوارکاری ایران شده و بایستی واردات اسب‌های ورزشی همانند سایر واردات هدفمند و تابع قانون باشد.

از آن جایی که اقتصاد اسب و همچنین بهینه‌سازی همه سطوح مدیریتی صنعت اسب ایران بسیار حائز اهمیت می‌باشد، توجه به مباحث واردات و همچنین امکان سنجی صادرات اسب‌های نژاد ایرانی به منظور دستیابی به راهکارهای مطلوب و مدل بهینه واردات و شناسایی عوامل اثرگذار می‌تواند مشکلات کنونی صنعت اسب ایران را برطرف سازد.

تابع تقاضای واردات یکی از مهمترین روابط بنیادی بین متغیرها در اقتصاد کلان است. در ادبیات اقتصادی، مدل تقاضای واردات شاهد تحولات نظری نسبتاً گسترده به ویژه در مورد کشورهای در حال توسعه بوده است. واردات و تقاضای واردات از سوی یک کشور تابع عامل‌های گوناگونی است که با بررسی کشش‌ها می‌توان به ضریب اهمیت این عامل‌ها پی برد (بخشوده و اکبری، ۱۳۷۸).

اگرچه مطالعات گسترده‌ای بر روی تابع تقاضای واردات در سطح ایران صورت گرفته است، لیکن مطالعاتی که با عنوان واردات اسب باشد هنوز صورت نگرفته است؛ بنابراین در این بخش سعی می‌شود تا پژوهش‌های انجام شده در این زمینه که تا حدی نزدیک به تحقیق کنونی است، اشاره شود.

نیازی (۱۳۸۸) پایان نامه کارشناسی ارشد در رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی خود را با عنوان «عملکرد اقتصادی و اجتماعی پرورش اسب اصیل ترکمن در توسعه روستایی شهرستان کلاله، استان گلستان (مطالعه موردی: دهستان تمران)» در دانشگاه آزاد واحد علوم تحقیقات دفاع نموده است. این پژوهش که به روش کتابخانه‌ای و با ابزار مصاحبه انجام شده است، پرورش اسب در محل مورد مطالعه را موجب اشتغال‌زایی و رفع بیکاری می‌داند.

دادگر و نظری (۱۳۸۹) به تجزیه و تحلیل تابع تقاضای واردات در ایران ۱۳۸۶-۱۳۵۳ پرداخته است. در این مقاله تابع تقاضای واردات با استفاده از رهیافت خود رگرسیون برداری برای دوره زمانی ۸۶-۱۳۵۳ تجزیه و تحلیل شده است. با مطالعه بر اثر تولید ناخالص داخلی با نفت و بدون نفت، نتایج آن نشان داد که اثر تولید ناخالص داخلی بدون نفت و درآمدهای نفتی بر واردات مثبت ولی اثر قیمت‌های نسبی بر واردات منفی بوده است.

سپانلو و قنبری (۱۳۸۹) شناسایی و تحلیل عوامل مؤثر بر تقاضای واردات ایران به تفکیک کالاهای واسطه‌ای، سرمایه‌ای و مصرفی پرداخته است؛ که با توجه به مباحث هم‌جمعی^۱ بین متغیرهای اقتصادی، از روش اقتصادسنجی خودتوضیح با وقفه‌های توزیع شده^۲ استفاده نموده است. نتایج این تحقیق حاکی از آن است که متغیر با وقفه (واردات دوره قبل) برای هر سه تابع معنی‌دار بوده و بیشترین تأثیر را بر واردات کالاهای مصرفی داشته است (تأیید تئوری انتظارات مصرفی) و کمترین تأثیر را بر کالاهای سرمایه‌ای دارد. تاجدینی و همکاران (۱۳۹۲) با استفاده از روش‌های اسنادی و پرسشنامه با طیف لیکرت به بررسی شاخص‌های مؤثر بر واردات محصولات مبلمان چوبی به ایران پرداخته است. نتایج به دست آمده نشان داد که شاخص محیطی در واردات محصولات مبلمان در رتبه اول قرار داشته و شاخص‌های مصرفی، فنی و تکنولوژیکی و اقتصادی به ترتیب در مراتب بعدی قرار گرفته است.

ملاحسنی و همکاران (۱۳۹۲) با بررسی روند واردات چوب آلات الواری در ایران، مهمترین متغیرهای مؤثر بر میزان تقاضا برای واردات این ماده اولیه مهم و پرمصرف شناسایی و از آن در جهت اتخاذ راهبردهای مناسب برای واردات این محصول استفاده کرد. نتایج نشان داد که جهت و رابطه علیت یک طرفه از سوی نرخ ارز اسمی، میزان درآمدهای ناشی از صادرات نفتی، میزان تولید ناخالص داخلی و میزان تولید داخلی چوب آلات گرد به سمت میزان واردات چوب آلات الواری به علت رد شدن فرضیه صفر مبنی بر عدم رابطه علیت، وجود دارد.

زهره‌وند (۱۳۹۲) پایان نامه کارشناسی ارشد را با موضوع بررسی اثر واردات برنج بر بازار ایران (رهیافت، هم‌انباشتگی) انجام داده است. در این مطالعه با استفاده از الگوی خودرگرسیونی برداری و توابع واکنش آتی به بررسی پویایی اثرات شوک واردات برنج بر متغیرهای بازار شامل تولید و نیز شاخص‌های قیمت عمده فروشی و خرده فروشی بازار برای سال‌های ۹۰-۱۳۶۱ پرداخته شده است.

1- Co-Integration

2 -Auto- regressive Distributed Lag (ARDL)

آریز و نیپانی^۱ (۲۰۱۰) در مطالعه خود به بررسی رفتار تقاضای واردات در اقتصادهای افریقا (کنیا، نیجریه و افریقای جنوبی) با استفاده از داده‌های فصلی طی دوره ۲۰۰۵ - ۱۹۷۵ پرداختند و از مدل تصحیح خطای پویا^۲ استفاده کردند. نتایج نشان می‌دهد یک رابطه تعادلی بلندمدت بین واردات واقعی با درآمد واقعی، قیمت نسبی و ذخایر ارز خارجی وجود دارد. علاوه بر این، ذخایر ارز خارجی هم در کوتاه مدت و هم در بلندمدت بر تقاضای واردات مؤثر اما اثر آن کم است. درامانی و تاندو^۳ (۲۰۱۱) با استفاده از روش هم انباشتگی خودرگرسیون با وقفه‌های توزیعی به بررسی عوامل تعیین کننده درجه انتقال اثر نرخ ارز در قالب شاخص قیمت کالاهای وارداتی در کشور غنا طی سال‌های (۲۰۱۰ - ۱۹۹۰) می‌پردازند. نتایج حاصل از برآورد مدل نشان می‌دهد در کوتاه مدت درجه انتقال اثر نرخ ارز پایین بوده، در حالی که در بلندمدت تغییرپذیری قیمت کالاهای مصرفی نسبت به تغییرات نرخ ارز در مقایسه با کوتاه مدت بیشتر می‌باشد.

جیمبورین^۴ (۲۰۱۳) در مطالعه‌ای با بهره‌گیری از مدل خودرگرسیون برداری به بررسی درجه انتقال اثر نرخ ارز بر قیمت کالاهای مصرفی در کشورهای اتحادیه اروپا طی سال‌های (۲۰۱۰ - ۱۹۹۶) پرداخت. نتایج این مطالعه حاکی از آن است که تغییرات نرخ ارز اسمی مؤثر دارای تأثیرگذاری مثبت و معنادار بر شاخص قیمت کالاهای وارداتی در این گروه از کشورها داشته، اما این تأثیرگذاری بر دو شاخص قیمتی تولیدکننده و مصرفی از لحاظ آماری معنادار نیست.

۳- سئوالات تحقیق

مهمترین سئوال‌های مطرح در تحقیق حاضر عبارتند از:

سئوال اصلی:

تقاضای واردات اسب در ایران تحت تأثیر چه عواملی قرار دارد؟

سئوال فرعی:

۱- روند تغییرات واردات اسب در ایران در سه دهه اخیر چگونه بوده است؟

۲- اثر تعرفه بر تقاضای واردات اسب در ایران چگونه است؟

۴- فرضیه های تحقیق

فرضیه اول: بین تعرفه واردات اسب کشور رابطه معکوس وجود دارد.

در این فرضیه به بررسی رابطه بین تعرفه و مقدار واردات اسب کشور می‌پردازیم. افزایش تعرفه بر یک کالای وارداتی از طریق افزایش قیمت آن کالا در داخل، موجب کاهش واردات آن کالا می‌شود (زمانزاده، ۱۳۸۹). محقق فرض می‌کند، بین افزایش تعرفه و مقدار واردات کشور برای کالای اسب رابطه معکوس وجود دارد.

فرضیه دوم: بین قیمت نسبی اسب (قیمت واردات به قیمت داخلی) و واردات اسب کشور رابطه معکوس وجود دارد.

در این فرضیه به بررسی رابطه بین قیمت نسبی اسب (قیمت واردات به قیمت داخلی) و مقدار واردات اسب کشور پرداخته می‌شود. بر طبق تئوری تقاضا، افزایش در قیمت واردات، تقاضا را برای واردات کم می‌کند و کالاهای وارداتی گران‌تر می‌شوند. محقق فرض می‌کند، بین قیمت نسبی (قیمت واردات به قیمت داخلی) و مقدار واردات کشور برای کالای اسب رابطه معکوسی وجود دارد.

۵- روش تحقیق

پژوهش حاضر از نظر طبقه‌بندی بر مبنای هدف، از نوع تحقیقات کاربردی است. هدف تحقیق کاربردی، توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است. هم چنین تحقیق حاضر، از نظر روش و ماهیت از نوع تحقیق همبستگی است. در این تحقیق هدف، تعیین میزان رابطه متغیرهاست. برای این منظور بر حسب مقیاس‌های اندازه‌گیری متغیرها، شاخص‌های مناسبی اختیار می‌شود. روش تحقیق از لحاظ نوع استدلال قیاسی - استقرایی است بدین معنی که در مبنای نظری و پیشینه پژوهش از راه مطالعه کتابخانه‌ای، سایت‌ها، مقالات در چارچوب قیاسی و گردآوری اطلاعات برای تأیید یا رد فرضیه‌ها در قالب استقرایی انجام می‌پذیرد.

- 1- Arize and Nippani
- 2- Dynamic Error-Correction Model
- 3- Dramani and Tandoh
- 4- Jimborean

جامعه آماری این تحقیق، کلیه ی فعالان صنعت پرورش اسب در ایران است. از داده‌های سری زمانی استفاده می‌شود؛ بنابراین به نمونه گیری نیاز نیست. جمع آوری آمار و اطلاعات مورد نیاز از طریق مراجعه به سایت‌ها و با بهره گیری از نشریات مکتوب و الکترونیکی، گمرک جمهوری اسلامی ایران و سازمان‌های مرتبط، انجام پذیرفته است.

۶- یافته‌های پژوهش

متغیرهای مورد استفاده در تحقیق

متغیر وابسته و مستقل

واردات اسب (Y) ارزش واردات اسب ایران (هزار دلار)

متغیر X₅ تعرفه واردات اسب ایران (درصد)

متغیر X₈ نسبت قیمت داخلی به قیمت جهانی اسب (هزاردلار/ریال)

از آنجایی که داده‌های مطالعه حاضر از نوع سری زمانی است لازم است ابتدا ایستایی متغیرها به کمک آزمون‌های مربوطه مورد بررسی قرار گیرد. برای این منظور از آزمون دیکی-فولر تعمیم یافته استفاده و نتایج موجود در جدول شماره (۱) مشاهده می‌شود.

جدول شماره (۱): نتایج آزمون ایستایی متغیرهای تحقیق

تفاضل مرتبه اول		سطح متغیرها		آماره متغیر
سطح معنی داری	آماره ADF	سطح معنی داری	آماره ADF	
<۰/۰۰۰۱	-۶/۱۷	۰/۹۹	۱/۰۷	ارزش واردات اسب در ایران
<۰/۰۰۰۱	-۵/۷۹	۰/۶۴	-۱/۲۶	تعرفه واردات اسب ایران
۰/۰۱	-۳/۴۸	۰/۹۹	۲/۴۱	نسبت قیمت داخلی به جهانی اسب

توضیح: کلیه متغیرها به فرم لگاریتمی می باشد. مأخذ: یافته های تحقیق

چنانچه در جدول (۱) ملاحظه می‌شود سه متغیر اصلی تحقیق همگی ناپایستا بوده و جمع بسته از درجه یک می باشد. لذا لازم است در گام بعدی در خصوص وجود رابطه تعادلی بلندمدت میان آنها بررسی های لازم صورت گیرد برای این منظور از آزمون هم انباشتگی یوهانسون استفاده شده است. نتایج در جدول شماره (۲) مشاهده می شود.

جدول شماره (۲): نتایج آزمون یوهانسون

حداکثر ریشه مشخصه		اثر		آماره متغیر
سطح معنی داری	مقدار	سطح معنی داری	مقدار	
۰/۰۱	۴۱/۴۱	۰/۰۱	۷۲/۹۴	عدم وجود رابطه بلندمدت
۰/۱۱	۱۹/۵۸	۰/۱۲	۳۱/۵۳	وجود حداکثر یک رابطه بلندمدت
۰/۴۷	۸/۶۶	۰/۴۵	۱۱/۹۵	وجود حداکثر دو رابطه بلندمدت
۰/۵۳	۳/۲۹	۰/۵۳	۳/۲۹	وجود حداکثر سه رابطه بلندمدت

مأخذ: یافته های تحقیق

در جدول شماره (۲) وجود رابطه بلند مدت میان سه متغیر اصلی تحقیق و یک متغیر موهومی (برای بررسی اثرات جنگ) لحاظ شده است. لذا وجود حداکثر سه رابطه تعادلی بلندمدت مورد آزمون قرار گرفته که فقط وجود یک رابطه تایید شده است. معادله رابطه ی مزبور نیز به قرار زیر است:

معادله شماره (۱)

LY _t	= -۱۸/۴۶	+ ۱/۵۷ LX _۸	+ ۰/۰۳ LX _۵	۲/۲۵WAR
stdv	(۱/۷۳)	(۰/۱۴)	(۰/۱۴)	(۰/۵۶)
t	-۱۰/۶۸	۰/۱۱	۰/۲۱	۴/۰۱

چنانچه ملاحظه می‌شود متغیر نسبت قیمت داخلی به جهانی مطابق انتظار اثر مثبت نشان داده و به ازای یک درصد افزایش متغیر فوق ارزش واردات اسب ایران به میزان ۱/۵۷ درصد افزایش می یابد.

اثر متغیر تعرفه واردات نیز مثبت ولی غیرمعنی دار است. بدین مفهوم که تغییرات ارزش واردات اسب ایران اثر معناداری از نرخ تعرفه واردات نگرفته است. ضریب متغیر موهومی جنگ نیز مثبت و معنادار است. لذا می‌توان ادعا نمود که ارزش واردات اسب در دوران جنگ کاهش معناداری داشته است.

به دنبال برآورد رابطه‌ی بلندمدت الگوی تصحیح خطای نیز برآورد و ضریب جزء تصحیح خطا برابر $0/89$ - بدست آمد. این یافته موید آن است که عدم تعادل ناشی از هرگونه شوک وارده به معادله در هر دوره‌ی زمانی (هر سال) به اندازه $0/89$ تصحیح خواهد شد.

در ادامه با توجه به رفتارهای متفاوت واردات اسب ایران در دوره ۳۶ ساله مورد بررسی (۱۳۵۶ تا ۱۳۹۱) از الگوی رگرسیونی مارکوف سوئیچینگ استفاده شده است. این الگو دو رژیم را مطابق جدول شماره (۳) پیشنهاد نموده است. کلیه متغیرها به جز متغیر موهومی جنگ لگاریتمی می‌باشد. ضریب متغیرها نشان دهنده کشش آن است.

جدول شماره (۳): نتایج برآورد الگوی مارکوف سوئیچینگ

رژیم اول			
متغیر	ضریب	آماره t	سطح معنی داری
نسبت قیمت داخلی به جهانی	۱/۰۷	۷/۸۳	$<0/0001$
تعرفه واردات	۰/۸۹	۶/۳۱	$<0/0001$
متغیر موهومی جنگ	۱/۰۸	۲/۳۲	۰/۰۲
مقدار ثابت	-۱۲/۳۷	-۷/۴۸	$<0/0001$
رژیم دوم			
متغیر	ضریب	آماره t	سطح معنی داری
نسبت قیمت داخلی به جهانی	۱/۴۶	۱/۰۵	$<0/0001$
تعرفه واردات	-۱/۵۹	-۱۰/۵۸	$<0/0001$
متغیر موهومی جنگ	-۲/۹۵	-۴/۹۷	$<0/0001$
مقدار ثابت	-۰/۵۸	-۳/۹۵	$<0/0001$

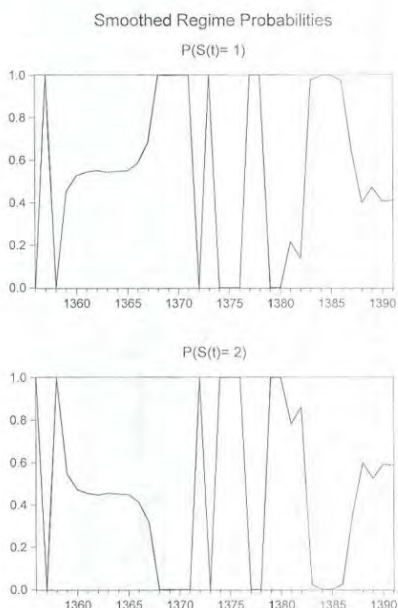
ماخذ: یافته‌های تحقیق

جدول شماره (۳) بیان می‌کند که در رژیم اول؛ متغیر نسبت قیمت داخلی به جهانی مطابق انتظار علامت مثبت دارد. ولی متغیر تعرفه واردات برخلاف انتظار مثبت شده است.

در رژیم دوم متغیر نسبت قیمت داخلی به جهانی مطابق انتظار مثبت شده است بدین معنی که اگر نسبت قیمت داخلی به قیمت جهانی یک درصد افزایش یابد واردات اسب ایران $1/46$ درصد افزایش می‌یابد. متغیر تعرفه واردات مطابق انتظار منفی شده است. این بدین معنا است که چنانچه اگر یک درصد تعرفه افزایش یابد $1/59$ - کاهش می‌یابد و متغیرهای موهومی جنگ نیز منفی می‌باشد که دقیقاً مطابق انتظار است؛ و جزء عامل اثرگذار بوده است.

نمودار احتمالات دو رژیم برآوردی نیز در تصویر ۱ ارائه شده است. همانطور که در تصویر شماره ۱ ملاحظه می‌شود در رژیم اول در بازه زمانی سال‌های ۱۳۵۶ تا سال ۱۳۵۷ به عدد یک قرار داشته و همچنین در سال‌های ۱۳۶۹ تا سال ۱۳۷۱، ۱۳۷۳، ۱۳۷۷ و ۱۳۷۸ و در نهایت در سال‌های ۱۳۸۴ تا سال ۱۳۸۶ در محدوده عدد یک قرار دارد و همبستگی کامل وجود دارد. در سال ۱۳۵۸ در عدد صفر قرار دارد و همبستگی وجود ندارد.

در رژیم دوم می‌توان رفتار را بدین شرح ملاحظه نمود؛ که در سال ۱۳۵۸ و سال ۱۳۷۲، سال‌های ۱۳۷۴ تا ۱۳۷۶ و همچنین ۱۳۸۰ و ۱۳۸۱ در عدد یک و همبستگی کامل قرار دارد. در سال‌های ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۶ در عدد بین $0/6$ تا $0/4$ قرار داشته و در سال‌های ۱۳۸۲ و ۱۳۸۳ در عدد $0/8$ و در سال‌های ۱۳۸۸ تا سال ۱۳۹۱ در محدوده عدد $0/6$ قرار داشته و در سال‌های ۱۳۶۸ تا سال ۱۳۷۱ در صفر قرار گرفته است. فاقد همبستگی است.

تصویر ۱: احتمالات دو رژیم برآوردی (مأخذ: یافته‌های تحقیق)

۷- بررسی فرضیه‌ها

فرضیه اول: بین تعرفه و واردات اسب کشور رابطه معکوس وجود دارد.

مقدار ضریب تعرفه واردات در هر دو رژیم نشان دهنده ارتباط بین تعرفه واردات و میزان واردات اسب است. اگر تعرفه یک درصد افزایش یابد $1/59$ - درصد واردات اسب به کشور کاهش می‌یابد.

فرضیه دوم: بین قیمت نسبی اسب (قیمت واردات به قیمت داخلی) و واردات اسب کشور رابطه معکوس وجود دارد.

مقدار ضریب برای لگاریتم نسبت قیمت‌های داخلی بر جهانی اسب برابر با $1/46$ می‌باشد که نشان دهنده کشش آن نیز است؛ و احتمال مربوطه نیز کمتر از $0/0001$ برآورد شده است که نشان‌دهنده آن است که متغیر مزبور، اثر مثبت و معنی‌دار بر ارزش واحد واردات اسب کشور در سال t دارد؛ به عبارت دیگر، اگر نسبت قیمت‌های داخلی بر جهانی اسب یک درصد افزایش یابد، ارزش واردات کشور $1/46$ درصد افزایش می‌یابد؛ بنابراین بین نسبت قیمت‌های داخلی بر جهانی اسب و ارزش واحد واردات اسب کشور رابطه مستقیمی قابل مشاهده است.

۸- سئوال‌های تحقیق

سئوال اول: روند تغییرات واردات اسب در ایران در سه دهه اخیر چگونه بوده است؟

روند واردات اسب در سال‌های مورد مطالعه در ایران بیشتر دستخوش تغییرات فرهنگی و اجتماعی و جو سیاسی کشور قرار داشته است. در اواخر دهه ۵۰ و اوایل دهه ۶۰ اثر انقلاب قابل مشاهده بود و به دنبال آن در دهه ۶۰ اثر جنگ و تورم حاصل شده و اولویت کشور برای رفع نیازهای اساسی مردم به دنبال توسعه صنعت اسب نبوده و همواره اسب و سواری به عنوان یک کالا و خدمت لوکس لحاظ شده است. در چنین شرایطی پرداختن به این حوزه منطقی به نظر نمی‌آید. در دهه ۷۰ نیز کشور در حال بازی بوده و کماکان تاثیر افکار اجتماعی و فرهنگی کشور قالب بر عدم نیاز به کالا و خدمات لوکس می‌باشد که واردات اسب مورد توجه جدی نیست.

در دهه های ۸۰ و ۹۰ با تغییرات بوجود آمده در روند واردات کشور و توجه به ورزش سواری و اشاعه آن و همچنین حضور بخش خصوصی در این عرصه و تمایل افراد به داشتن اسب‌های گران قیمت و احساس جامعه سواری به ضرورت اسب‌های با کیفیت بالا جهت حضور در مجامع سواری بین‌المللی و حضور توانمند سوارکاران با اسب‌های با کیفیت وارداتی در مسابقات اروپا، مسیر واردات اسب تغییر و روند صعودی داشته است.

سئوال دوم: اثر تعرفه بر تقاضای واردات اسب در ایران چگونه است؟

اثر تعرفه بر واردات قابل مشاهده است. اتخاذ سیاست‌های مهار بی‌رویه واردات برای دولت حایز اهمیت است. این سیاست‌ها بخصوص در کالا و خدمات لوکس از حساسیت بیشتری برخوردار می‌باشد. در شرایط تورمی و کشور در حال تحریم ضرورت

واردات کالاهای لوکس خیلی مورد توجه نمی‌باشد. ولی از آنجایی که اسب به عنوان کالای مورد نیاز جوامع سوارکاری برای حضور بین‌المللی به این واردات نیاز دارد، در سنوات میانی دهه ۹۰ رویکرد تدوین دستورالعمل و اتخاذ موانع غیر تعرفه‌ای از سوی وزارت جهاد کشاورزی و فدراسیون سوارکاری به واردات اسب شکل قانونمند و هدفمندتری داده شد.

این دستورالعمل مانع از آن می‌شود تا هر اسبی وارد کشور شود. اسب‌هایی که قبلاً بیشتر جنبه زینتی و تفریحی داشتند با واردات آن جلوگیری به عمل آمد و در عوض واردات اسب‌های مطلوب به سمت واردات اسب‌های دارای کارایی و بهره و سابقه خوب از مسابقاتی که در اروپا شرکت کرده بودند مدنظر قرار گرفت.

اگرچه در اجرا شاید این ضوابط با مشکلاتی مواجه باشند ولی ضرورت اتخاذ تصمیمات و ایجاد مانع غیر تعرفه‌ای در حوزه صنعت اسب و سوارکاری بسیار مهم بوده و می‌تواند به رونق تولیدات بخش داخلی و همچنین از روند بی‌رویه واردات اسب‌های نامطلوب محدود کرده و از خروج ارز جلوگیری نماید.

در این بخش ابتدا مدل‌های تحقیق، جهت آزمون فرضیه‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج به دست آمده از آزمون فرضیه‌های پژوهش نشان داد که فرضیه‌ی اول پژوهش مبنی بر وجود رابطه معکوس میان تعرفه واردات و مقدار واردات اسب کشور، فرضیه دوم مبنی بر وجود رابطه عکس میان قیمت نسبی اسب (قیمت واردات به قیمت داخلی)، در سطح معناداری ۹۵٪ رد نخواهند شد.

نتیجه‌گیری

صنعت اسب ایران نمی‌تواند به تنهایی با واردات صرف اسب‌های نژادهای خارجی به موفقیت دست یابد. بلکه بایستی در زمینه تولید و پرورش اسب‌های داخلی به حدی ارتقاء یابد و از پتانسیل‌های موجود در اسب‌های نژادهای مختلف ایرانی و تنوع و گستردگی آنها بهره‌گیری و با افزایش سطح استانداردها به مرحله صادرات برسد و بتواند در دنیای رقابتی وارد شود. در شرایط عدم صادرات، انجام واردات اسب‌های تزیینی و بدون کاربری ورزشی توجیه اقتصادی نداشته و موجب اشباع بازار داخلی با اسب‌های بی‌بهره و در نهایت هدر رفت سرمایه و نقدینگی را در بر دارد. از طرفی نگهداری اسب، کاری پرهزینه است و اگر تولیدکننده از محل فروش اسب نتواند هزینه‌ها را جبران کند، ادامه کار تولید، پرورش و نگهداری اسب مقدور نبوده و ادامه کار منصرف می‌شوند. عموماً این وضعیت به دلیل عدم وجود بازار داخلی پررونق و عدم وجود صادرات برای تولیدات اسب‌های نژاد داخلی بوجود می‌آید.

اسب‌های نژادهای ایرانی؛ نظیر اسب ترکمن، اسب کرد، اسب دره شوری و اسب کاسپین به عنوان یک مزیت اقتصادی و یک فرصت برای رشد و توسعه استان‌های کشور ایران محسوب می‌شوند. اگرچه هم‌اکنون اسب کاسپین در دنیا شناخته شده و مورد مقبولیت جهانی برای فروش و عرضه بین‌المللی آن وجود دارد، لیکن سایر نژادها در حوزه بازار جهانی شناخته شده نبوده و حتی کاربری ورزشی در داخل نیز بطور جدی برای این نژادها قابل مشاهده نیست. به عنوان مثال اسب کرد به عنوان اسبی با قابلیت بالا در ورزش چوگان قابل بهره‌برداری می‌باشد، ولی امروزه این اسب در جامعه ورزش چوگان حضور ندارد. در سال ۱۳۹۴ مسابقات پرش با اسب‌های نژاد ایرانی برگزار شد که این گام مهمی در عرصه توجه به نژادهای داخلی است.

علاوه بر سیاست‌های گفته شده که منجر به رونق بازار اسب‌های داخلی می‌شود، توجه به صادرات، نیز مسأله بسیار مهم و قابل اعتنایی است. در سال‌های مورد مطالعه، راه برای ورود اسب‌های خارجی وجود داشته و اکثر مردم داشتن یک اسب وارداتی خارجی را برای خود نوعی افتخار و یا پرستیژ می‌دانند. این در حالی است که قیمت اسب‌های وارداتی بسیار بالا بوده و گاه قیمت برخی از این اسب‌ها به مبلغ ۷۰۰۰ یورو می‌رسد. از آنجایی که در طول سال با فروش یک کره می‌توان بخش اعظمی از هزینه نگهداری اسب را مرتفع کرد و به دنبال کسب سود بود، بازار اسب‌های وارداتی بدون برنامه و هدف، مانع بزرگی برای رونق اسب‌های داخلی و بازار آن شده است. بطوریکه این روند با صادرات می‌تواند مجدداً رونق گرفته و بازاری پویا و با تحرک ایجاد شود. در سال‌های مورد مطالعه، بخش دولت در زمینه اسب بسیار منفعل بوده و کمک مشخص و موثری در حوزه اسب کشور نداشته است.

اگرچه برندسازی اسب‌های داخلی فرایندی طولانی مدت است و فقط با اتخاذ موانع تعرفه‌ای نمی‌توان به آن رسید. ضرورت اتخاذ سیاست‌های تشویقی و مهاری نیز بسیار ضروری به نظر می‌آید. کمک‌های دولت با اعطای وام برای پرورش و نگهداری اسب‌های نژاد داخلی، آموزش و ترویج و آگاهی عمومی به پرورش‌دهندگان، ایجاد بازار فروش و حراج، اقدامات ژنتیکی و دامپزشکی، ملزم ساختن باشگاه‌های سوارکاری در استفاده از اسب‌های داخلی برای آموزش بخصوص آموزش کودکان و نوجوانان با اسب کاسپین، برگزاری مسابقات مختلف در سراسر کشور با اسب‌های نژاد داخلی می‌تواند از جمله سیاست‌های غیر تعرفه‌ای برای رونق بخشی به صنعت اسب ایران و تولیدات داخلی باشد. این ضرورت و نیاز در صنعت اسب ایران کاملاً درک و مشاهده شد که در سال ۱۳۹۴ منجر به صدور دستورالعمل واردات اسب و نظم بخشی به این حوزه گردید. ولی هنوز به طور جدی و موثر، کاربری و کاربرد اسب‌های داخلی برای اهداف سوارکاری تبیین و تنظیم نشده است. بررسی روند متغیرهای منتخب در ایران نشان دهنده

بی‌ثباتی در متغیرپذیری بالای این متغیرها است که حکایت از طبیعت بی‌ثبات اقتصاد ایران دارد. به هر حال علی‌رغم کمبود برخی آمار و اطلاعات مدل موردنظر با متغیرهای منتخب برآورد گردید که نتایج حاصله نشان داد: فرضیات تحقیق حاضر در سطح ۹۵ درصد مورد آزمون قرار گرفت. آزمون فرضیات تحقیق که به تفصیل در بخش قبل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت را می‌توان در قالب جدول (۴) خلاصه نمود.

جدول (۴): نتایج آزمون فرضیات تحقیق

فرضیات	شرح فرضیه	نتایج
اول	بین تعرفه واردات و ارزش واردات اسب کشور رابطه معکوسی وجود دارد	تأیید شد
دوم	فرضیه دوم: بین قیمت نسبی اسب (قیمت واردات به قیمت داخلی) و واردات اسب کشور رابطه معکوس وجود دارد.	تأیید شد

ماخذ: یافته‌های تحقیق

روند تغییرات واردات اسب در ایران در سه دهه اخیر بدین شرح است: از سال ۱۳۵۱ تا سال ۱۳۵۸ واردات اسب وجود داشته و با روخداد جنگ در سال ۱۳۵۹ و به دنبال آن آثار جنگ و بازسازی کشور، تورم و تحریم در این بازه‌ی زمانی، وقفه واردات را مشاهده می‌شود. این وقفه با روند روخداد و اثر جنگ، بازسازی کشور و همچنین روند تحریم‌ها که بر اقتصاد کل کشور اثرگذار بوده قابل درک و تبیین است؛ بنابراین از سال ۱۳۵۹ تا سال ۱۳۷۰ واردات صورت نگرفته و با وقفه مواجه بوده است. از سال ۱۳۷۱ تا سال ۱۳۷۸ مجدداً واردات اسب انجام شده و این حوزه فعال می‌گردد؛ و با یک وقفه چهار ساله بین سال‌های ۱۳۷۹ تا سال ۱۳۸۲ واردات متوقف و از سال ۱۳۸۳ به بعد، به شدت رونق گرفته و واردات اسب، توسط بخش خصوصی به عنوان یک کالای لوس و بخش ورزش سوارکاری به دنبال دستیابی به کرسی‌های جهانی این ورزش و حضور در مجامع بین‌المللی، قرار مورد توجه گرفته است.

این روند بجز سال‌های وقفه در سایر سال‌ها از روند صعودی برخوردار بوده است. در این خصوص تفکرات و اندیشه‌های مخالف و موافق متعددی وجود داشت که در سال ۱۳۹۴ منجر به صدور دستورالعمل برای مهار واردات گردید تا با استفاده از موانع غیرتعرفه‌ای به این بخش از صنعت اسب، نظم و روندی منظم داده شود.

در این فرضیه به بررسی رابطه بین تعرفه واردات و ارزش واردات اسب کشور پرداخته شد. نتایج نشان داد مقدار ضریب تعیین مدل از توان توضیح دهنده‌ی و از اعتبار بالایی برخوردار است. یافته‌های تحقیق لطفعلی‌پور و همکاران (۱۳۹۱) حاکی از آن است که تقاضا برای واردات کالا در ایران، نسبت به قیمت‌های نسبی و تولید ناخالص داخلی واقعی در بلندمدت و کوتاه مدت با کشش است. همچنین واردات کالا نسبت به نرخ تعرفه وارداتی در بلندمدت و کوتاه مدت بی‌کشش است در حالی که با آزاد سازی کامل تجاری، کشش واردات کالاها افزایش خواهد یافت.

بررسی این تحقیق نیز نشان می‌دهد در رژیم اول تعرفه بی‌اثر بوده و در رژیم دوم تعرفه منفی است که وجود رابطه معنی‌دار بین تعرفه و واردات اسب قابل بیان است؛ به عبارت دیگر با افزایش تعرفه میزان واردات کاهش می‌یابد. کاهش واردات نشان دهنده‌ی اثر مثبت بر روند واردات است. چرا اینکه با اتخاذ موانع تعرفه‌ای انگیزه برای واردات کاهش یافته و به دنبال هدفمندسازی واردات می‌باشیم. با کاهش میزان ارزش واردات و افزایش قیمت تمام شده اسب‌های خارجی موجب توجه و رونق اسب‌های داخلی می‌گردد.

این هدف می‌تواند موجب توسعه صنعت اسب داخلی را در پی داشته باشد. اگرچه قبلاً اشاره شده تعرفه به تنهایی نمی‌تواند عامل مهارکننده باشد ولی در این تحقیق اثر آن مثبت و اثرگذار قابل رویت است.

اثر تعرفه بر تقاضای واردات اسب در ایران نیز بدین ترتیب است: با بررسی اثر تعرفه بر واردات اسب در دو رژیم مورد بررسی، تاثیر آن مثبت قابل مشاهده بوده و اثر آن قابل درک است. این اثر در جای خود در روند واردات موثر بوده، لیکن اسب و سوارکاری بخصوص در حوزه زیبایی، به عنوان کالا و خدمات لوکس، آثار بازدارندگی صرف نداشته و به راهکارهای از قبیل موانع غیرتعرفه-ای که به آن اشاره شد نیاز پیدا کرده است.

در این رابطه عوامل موثر بر تقاضا برای واردات اسب در ایران شامل تعرفه، قیمت نسبی اسب یعنی نسبت قیمت واردات به قیمت داخلی، متغیرهای موهومی نظیر جنگ، سطح قیمت جهانی اسب و سطح قیمت داخلی اسب مورد بررسی قرار گرفت. به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش نمونه‌ای طی سال‌های ۱۳۵۶-۱۳۹۱ انتخاب گردید ولی از آنجایی که تعداد داده‌ها گسست داشته و وقفه در سال‌های جنگ و دهه هفتاد وجود داشت و برای سری‌های زمانی وقفه ایجاد می‌کند. بدین تعداد داده‌های مورد بررسی برابر ۳۶ سال داده بدست آمد. داده‌های موردنیاز جهت محاسبه متغیرهای پژوهش که به داده‌های خارجی نیاز بود از داده‌های فائو

وسایت آی تی سی تراد ماپ و جهت محاسبه متغیرهای پژوهش که به داده‌های داخلی نیاز بود از داده‌های بانک مرکزی و گمرک کشور استفاده گردید.

با توجه به فرضیه تعریف‌شده و هدف تحقیق، نتیجه‌گیری کلی به این صورت است که:

در این فرضیه به بررسی رابطه بین قیمت نسبی اسب (قیمت واردات به قیمت داخلی) و مقدار واردات اسب کشور پرداخته شد. نتایج نشان داد مقدار ضریب تعیین مدل از توان توضیح دهنده‌گی و از اعتبار بالایی برخوردار است، بر طبق تئوری تقاضا، افزایش در قیمت واردات، تقاضا را برای واردات کم می‌کند و کالاهای وارداتی گران‌تر می‌شوند. محققین فرض می‌کنند، بین قیمت نسبی اسب (قیمت واردات به قیمت داخلی) و مقدار واردات کشور برای کالای اسب رابطه معکوسی وجود دارد. با توجه به آزمون فرضیه در سطح اطمینان تعیین‌شده با استفاده از روش رگرسیون، یافته‌ها نشان می‌دهد که قیمت نسبی (قیمت واردات به قیمت داخلی) و مقدار واردات کشور برای کالای اسب رابطه منفی وجود دارد؛ به عبارت دیگر با افزایش قیمت نسبی اسب (قیمت واردات به قیمت داخلی)، مقدار واردات کشور برای کالای اسب کاهش می‌یابد.

مقدار ضریب برای متغیر لگاریتم قیمت نسبی اسب (قیمت واردات به قیمت داخلی) در رژیم اول؛ برابر با $1/07$ و احتمال مربوطه نیز کمتر از $0/001$ برآورد شده است که نشان‌دهنده آن است که اگر قیمت نسبی اسب (قیمت واردات به قیمت داخلی)؛ یک درصد افزایش یابد مقدار واردات کشور برای کالای اسب یک درصد کاهش می‌یابد.

در این بررسی علاوه بر عوامل اثرگذار تعرفه، نسبت قیمت واردات به اسب داخلی، سایر عوامل همچون متغیرهای موهومی مثل جنگ و ارزش واردات اسب ایران بررسی گردید.

ارزش واردات اسب ایران نشان می‌دهد عواملی مثل انقلاب، جنگ در اواخر دهه ۵۰ و دهه ۶۰ و عامل بازسازی بعد از جنگ و بحران‌های اقتصادی دهه هفتاد موجب بی‌رونقی بازار اسب شده است. با تغییرات عوامل سیاسی و اجتماعی کشور، ورزش‌های سوارکاری رونق یافته و منجر به واردات اسب‌های گران قیمت خارجی به منظور دستیابی مقام‌های قهرمانی و همچنین به علت مطلوبیت این حیوان واردات در دهه ۸۰ و ۹۰ از رونق فراوان برخوردار گردیده است.

از آنجایی که تعرفه بر واردات تأثیر داشته ولی استفاده از سهمیه‌بندی و تعیین نوع اسب‌های وارداتی و کاربری آنها از سوی دولت و کنترل دقیق از مرکز اصلاح نژاد و بهبود تولیدات دامی کشور و فدراسیون سوارکاری پیشنهاد می‌شود تا ضمن مدیریت غیرمستقیم بازار داخل، جامعه سوارکاری کشور از منابع بلندمدت و کوتاه مدت اسب‌های وارداتی که ارزش‌های توسعه‌ای ورزش سوارکاری را دارند، بی‌بهره نماند.

منابع

- بخشوده، م. اکبری، ا. (۱۳۷۸). بررسی تقاضای کالاهای وارداتی به ایران با استفاده از سیستم تقاضای نسبتاً ایده‌آل، مجله علوم کشاورزی ایران، جلد ۳۰، دور اول، شماره ۱، صص ۱۰۳-۱۱۰.
- پهلوان زاده، ح. محمدی استاد کلایه، ا. (۱۳۹۰). بررسی فرصت‌ها و چالش‌های پرورش اسب در توسعه گردشگری استان گلستان، اولین همایش ملی صنعت اسب و اسب‌داری ایران، استان گلستان، گنبد کاووس.
- تاجدینی، آ. تقدسی، ا. پورموسی، ش. جهان‌لتیباری، ا. صفدری و. روحنیا، م. (۱۳۹۲). بررسی شاخص‌های مؤثر بر واردات محصولات مبلمان چوبی به ایران، فصلنامه علمی پژوهشی تحقیقات علوم چوب و کاغذ ایران، جلد ۲۸، شماره ۲، صص ۲۰۵-۲۲۳.
- حیدری مطلق، ر. (۱۳۹۰). الزامات مدیریت واردات در کشور، مجله اقتصادی، ماهنامه بررسی مسائل و سیاست‌های اقتصادی، شماره‌های ۱ و ۲، صص ۹۰-۶۳.
- دادگر، ی. نظری، ر. (۱۳۸۹). تجزیه و تحلیل تابع تقاضای واردات در ایران، فصلنامه اقتصاد مقداری (بررسی‌های اقتصادی سابق)، دوره ۷، شماره ۱، صص ۲۲-۱.
- زمان‌زاده، حمید. (۱۳۸۹). مدیریت واردات؛ ضرورت‌ها، ابزارها و راهبرد سیاستی، فصلنامه تازه‌های اقتصاد، شماره ۱۲۹، سال هشتم.
- زهره‌وند، س. (۱۳۹۲). بررسی اثر واردات برنج بر بازار ایران (رهیافت، هم‌انباشتگی)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد به راهنمایی امیر محمدی نژاد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات تهران، گروه اقتصاد کشاورزی.
- سپانلو، ه. قنبری، ع. (۱۳۸۹). بررسی عوامل مؤثر بر تقاضای واردات ایران به تفکیک کالاهای واسطه‌ای، سرمایه‌ای و مصرفی، فصلنامه پژوهش‌نامه بازرگانی، شماره ۵۷، صص ۲۰۹-۲۳۳.
- قره باغیان، م. (۱۳۷۳). اقتصاد رشد و توسعه، تهران: نشر ن.
- قره ویسی، شهاب‌الدین. (۱۳۸۶). ارزیابی ژنتیکی جامعه اسب نژاد عرب ایران. رساله دکتری رشته علوم دامی به راهنمایی ناصر امام جمعه کاشان، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات تهران.
- قنبری، م. (۱۳۹۲). یورتمه اسب در اقتصاد، هفته‌نامه تجارت، شماره ۴۴.
- لطفعلی، یور، م. زینالیان، ا. اشرافی، ز. (۱۳۹۱). بررسی تأثیر کاهش موانع تعرفه‌ای بر واردات کل کالا در ایران با استفاده باند ARDL از مدل، فصلنامه راهبرد اقتصادی، سال اول، شماره سوم، صص ۱۱۹-۱۴۷.

- ملاحسنی، امیر. تاج دینی، آژنگ. روح نیا، مهران. توکلی، امیر. (۱۳۹۲). بررسی رابطه علی عوامل تاثیرگذار بر تقاضای واردات چوب آلات الواری در ایران، فصلنامه تحقیقات علوم چوب و کاغذ، دوره ۲۸، شماره ۱، شماره پیاپی ۴۳، صص ۱۵۲-۱۳۴.
- نیازی، ب. (۱۳۸۸). عملکرد اقتصادی و اجتماعی پرورش اسب اصیل ترکمن در توسعه روستایی شهرستان کلاته، استان گلستان (مطالعه موردی: دهستان تهران)، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات تهران، ایران.
- هنرور، ا. (۱۳۸۸). طراحی الگوی بازاریابی گردشگری ورزشی در ایران، هفتمین همایش بین المللی تربیت بدنی و علوم ورزشی.
- یزدانی، ب. (۱۳۹۰). نقش اسب اصیل ترکمن تعاونی های اسب در توسعه گردشگری خارجی و ثروت افزایی، اولین همایش ملی صنعت اسب و اسب داری ایران، استان گلستان، گنبد کاووس.
- Arize. A. C and Nibbani. S. 2010. Import Demand Behavior in Africa, The Quarterly Review of Economics and Finance, No. 50, pp. 254-263.
- Dramani. J B & F. Tandoh .. 2011. "Exchange -Rate Pass Through to Import Prices: Evidence from Ghana", The African Finance Journal, Vol. 13, PP. 110-121.
- Jimborean. R.. 2013. "The Exchange Rate Pass-Through in the New EU Member States", Economic Systems, Elsevier, Vol. 37, No. 2, PP. 302-329.

Demand-Side Management of Horse Import in Iran

Kiyumars Moladoost^{*1}, Seyyed Safdar Hosseini², Reza Moghaddasi³

1. Masters in Agricultural Management, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran, mola.farm.kavosh@gmail.com
2. Professor, Faculty of Agricultural Economics and Development, College of Agriculture and Natural Resources, University of Tehran
3. Associate Professor, Department of Agricultural Economics, School of Agricultural Sciences and Food Industries, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran

Abstract

The present study aimed to examine the factors affecting the demands for horse import in Iran. Horse Industry, also known as Equestrian Industry, is a booming industry in the world. Equestrianism (horse/horseback riding) and horse breeding play a key role in the economy and social conditions of the developed world. Iran in the four decades studied in this paper, allowing for certain intervals in between, imported sport, decorative, and other types of horses in order to strengthen equestrianism and satisfy recreational needs. This was an applied, correlational, econometric research, scrutinizing the influential factors such as tariffs, relative horse prices, and some rare variables such as wars. The results showed that the factors had effects as expected, and the political-social conditions have halted the imports. Tariffs had a negative impact on the imports, in a manner that increase in the tariffs reduced the imports. In addition, there was a direct relationship between the local-global rates and Iran's import standard value.

Keywords: horse, imports, equestrianism, tariffs